

Şarkıların Cumhuriyeti'nde bir tatlı huzur

İş Sanat'ta 23. sezonun Cumhuriyet'in 100. yılına özel konseri 'Şarkıların Cumhuriyeti'ni sanki Tanpınar'ın çok sevdiğim romanı Huzur'un ortasından bir sayfa açmış, okuyormuşum gibi dinlemeye başladım. Adı konser, ama biraz roman, biraz belgesel, bir müze ziyareti ve Cumhuriyet'in farklı yıllarına doğru yol aldığımız bir zaman tüneli...

Buselik, niha-vent, acem aşiran, tango, kanto, fokstrot... Hem klasik Türk müziğine hem klasik Batı müziğine ait bu kelimeleri bir arada duyduğumda aklıma Ahmet Hamdi Tanpınar'ın çok sevdiğim romanı Huzur gelir. Osmanlı kültürünün izleri ve Cumhuriyet'in ilanıyla kurulan çiçeği burnunda medeniyetin birlikteliği, her kelimesine İstanbul'un güzelliği sinmiş paragraflar, birbirinden gerçek kahramanlar ve 'musiki' üzerine kaleme alınmış belki de en güzel sözler.

İş Sanat'ın Cumhuriyet'in 100. yılına özel konseri 'Şarkıların Cumhuriyeti'ni sanki Huzur'un ortasından bir sayfa açmış, okuyormuş gibi dinlemeye başladım. Konserin ilk saniyelerinde bir lambaderin loş ışığında Dilek Türkan - sanki bir pencere kenarında Boğaz'ın ışıklarını seyreden, Huzur'un Nuran'ı gibi - oturuyor. Serkan Mesut Halili kanunu ile yanında eşlik ediyor o, 'Ey Melek Haslet

Benim Pirâye-i Cânım Mısın'ı seslendirirken. Şarkı bittiğinde bestecisinin Sultan 4. Mehmet (Vahdettin) olduğunu öğreniyoruz. Bu bilgi bize bir romancı ya da belgesel yönetmeni titizliğiyle kurgulanmış bir konserde olduğumuzu anlatan ilk ipucu oluyor.

Yine Tanpınar'ın bir müzik eserinin bölümlerini andırıcısına 4 bölüme ayırdığı Huzur'daki gibi, Şarkıların Cumhuriyeti de bölümlere ayrılmış: 'Ev', 'radyo', 'sahne ve konser'. Bu kurgu, Osmanlı'nın son dev-

rinde ve Cumhuriyet'in ilk döneminde müziğin icra edildiği mekanların sınırlı oluşuna, geniş kitlelerle ancak yıllar içinde buluşabildiğine bir gönderme. Adı konser ama biraz roman, biraz belgesel, belki bir müze ziyareti ve Cumhuriyet'in farklı yıllarına doğru yol aldığımız bir zaman tüneli. Biz farklı eserlere ve dönemlere yol aldıkça, bir köşkün salonunda başladığımız konser, giderek radyo yayınlarına ve sahnelere uzanıyor.

Orkestranın yönetimini üstlenen ve düzenlemelerde de im-

zası olan Oğuzhan Balcı'nın piyano, Furkan Bilgi'nin kemence ile eşlik ettiği sözleri anonim, müziği Faize Ergin'e ait 'Kız Sen Geldin', bize bir başka hikâye anlatıyor. Yer İstanbul Radyosu, yıllardan Cumhuriyet'in ilk programlı yayınının yapıldığı 1927 yılındayız. İstanbul Radyosu'nun ilk müzik yayınlarında piyano çalan Cemal Reşit Rey'in programlarından birinde buluyoruz kendimizi. Kadın müzisyen ve bestecilerin ilk kez mikrofon başına geçerek ya da enstrümanlarıyla ön planda olduğu günler, Cumhuriyet kadınının sahneyle ilk randevusu. Bu eserin hanendesi, Nezahat Ferit Hanım. O anda neler hissetmiş olabileceğini hayal etmeye çalışınca kalbim hızlanıyor.

Her eserin ardından Cumhuriyet'in şarkılarına dair birçok bilgiyi de ceplerimize dolduruyoruz. Sözleri Yusuf Ziya Ortaç'a, müziği H. Sadeddin Arel'e ait 'İnce Bir Bulut Gibi Siyah İpek Peçesi'ni hayranlıkla dinlerken, Arel'in Türk müzikolojisini çağdaş metodolojiye göre düzenleyen kişi olduğunu öğreniyoruz.

'Şu İstanbul Kızları'ndaki buluşucu neşe tüm hücrelerimize

işlerken, bestecisi Kaptanzade Ali Rıza Bey'in aynı zamanda 'İzmir'in Dağları'nın da bestecisi olduğunu öğrenip bu bilginin belleğimizde olmayışına şaşırıyoruz. Hatta Dilek Türkan'ın anlattıklarıyla bu şahsına münhasır bestekârı pek tanımayışımıza dertleniyoruz.

'Hatırla Sevgili'nin aslen 'Hatırla Ey Peri' ve hatta 'Hatırla Margarit' diye adlandırıldığını, Cumhuriyet tarihinde ilk armonyum çalan kadın müzisyenin Neveser Kökdeş olduğunu, Dilek Türkan'a Enver Mete Aslan'ın ud ile eşlik ettiği, "Felekten saadet çalınmaz cicim, gönüller alınır satılmaz cicim" sözleriyle başlayan 'Cicim'in tango, kanto, fokstrot karışımı enfes bir Dramalı Hasan Hasmüslüm bestesi olduğunu, Rüzgar Uyumuş'un bestecisi Refik Fersan'ın Cumhuriyet tarihinin ilk reklam müziğini yapan kişi olduğunu tek tek aklımıza not ediyoruz.

Sözleri ve müziği Şefik Gürmeriç'e ait 'Hasret'in kalpte inceden bir sızı bırakan melankolisine dalarken, Oğuzhan Balcı'nın imzasını taşıyan düzenlemenin içinde kayboluyoruz. Dilek Türkan'ın tüm gece

saygıyla "maestro" diye seslendiği Oğuzhan Balcı'yı, şiir gibi düzenlemelerine kendine has müzikalitesini incelikle, bir imza gibi yerleştirdiği için biz de koltuklarımızdan saygı içinde dinliyoruz.

Huzur'da, en sevdiğim bölümlerden biri, bu konserin bende bıraktığı asıl duyguyla da örtüştüğünden, son sözü Ahmet Hamdi Tanpınar'a bırakmak en iyisi. Cumhuriyet'in bu değerli şarkılarını ortak belleğimize armağan eden cesaret dolu müzik insanlarına ve bu eserlere sesleri, notaları, fikirleriyle yeniden hayat veren, Şarkıların Cumhuriyeti'ni var eden herkese saygı, sevgi ve teşekkürle. Cumhuriyetimizin nice 100. yıldönümlerine...

"Ben insanı seviyorum. Onun şartlarıyla doğuşme kudretini seviyorum. Kaderini bile bile hayatı yüklenmesini, o cesareti seviyorum.

Hangimiz yıldızlı bir gecede kainatı bütün ağırlığıyla sırtımızda taşımayız.

*Hiçbir şey insanlığının cesareti kadar güzel olamaz."**

**Ahmet Hamdi Tanpınar, Huzur, Dergâh Yayınevi, 1949*